

Blikken van *verwondering*

DE FOTO'S VAN JACQUES HENRI LARTIGUE

De Franse fotograaf Jacques Henri Lartigue (1894 -1986) bleef altijd een tienjarige jongen met een verwonderde blik, een Peter Pan die weigerde oud en wijs te worden. Impressies bij het fotografisch oeuvre van een professionele liefhebber.

tekst CHRIS REINEWALD *fotografie* JACQUES HENRI LARTIGUE

Op de foto's van Jacques Henri Lartigue sombert het nooit. Niemand die klaagt. Iedereen geniet. In de zon, bij een autorace, plonzend tijdens een zwempartij. Dwaas spelen met een bal. Dolverliefde flirtations. Ofschoon hij een gezegende leeftijd bereikte, bleef Lartigue - ooit een ziekelijk zondagskind - altijd een tienjarige met een verwonderde blik. Een Franse Peter Pan die weigerde oud en wijs te worden en die drie keer trouwde omdat hij bleef geloven in de liefde. Aan de hand van uitspra-

ken van Lartigue, literaire citaten en chansonteksten schreef kunstjournalist Chris Reinewald impressies bij het fotografisch oeuvre van een professionele liefhebber.

Heel lang was hij vroeg naar bed gegaan. Soms vielen zijn ogen al dicht voordat hij besepte dat hij in slaap viel. Alleen vanavond niet. Hij is tien en ligt in bed met zijn kat Zizi naast hem. Beneden klinkt geroezemoes: de visite die hij slechts had mogen begroeten. Nu roept hij in de stille slaapkamer om zijn moeder. Hij wil pas slapen als zij een nachtkus heeft gegeven. "Jij zult altijd mijn kleine jongen zijn", bezweert mama,

nieuwbakken echtgenoot ligt op de grond met zijn camera in de aanslag. Hij drukt af.

- "Mij op de wc fotograferen. Wat is dat voor iets idioots? *T'es fou.*"

- "Ja, liefste, ik ben gek. Gek op jou. Ook op de wc."

Met Sacha Guitry en Yvonne Printemps, revueartisten en Kees van Dongen, societyschilder, raakt hij in het uitgaansleven bevriend. De Roemeense Renée Perle, een mannequin wordt in Juan-les-Pins zijn muze. Anderen noemen haar zijn maitresse. Na de wereldwijde bankcrisis bezit Jacques nog maar driehonderd francs. Hij klust bij als schilder van filmdecors en interieurs en blijft steeds vaker van huis.

De hoofdelektricien van het casino van Deauville heeft een beeldschone dochter, Marcelle, "Coco" Paolucci. "*Pour un flirt avec toi, je ferais n'importe quoi.* O, Coco, voor een flirt met jou doe ik wat je maar wilt. Ik wil in je in mijn armen, warmen in mijn bed." Ook dit tweede huwelijk (1934) houdt een kleine tien jaar stand. Zijn enige expositie als schilder, vijf jaar later, levert vooral nieuwe ontmoetingen op, met charmezanger Maurice Chevalier, cineast Abel Gance. Op zijn filmsets en die van Bresson en Truffaut fotografeert hij de acteurs. Als de oorlog uitbreekt, blijken zijn schilderijen een mooi ruilmiddel voor goede maaltijden en hotelkamers-met-uitzicht aan de verlaten Riviera.

Bij weer een ander casino in Monte Carlo ontmoet Jacques, inmiddels 48, Flore, "Florette" Ormea. 1942. Zij is 21, "een Italiaans boerenmeisje uit de Piemonte in de gedaante van een vamp."

- "Jacques, u bent ouder, wijzer. Met een reputatie. Kan ik u wel vertrouwen? Vertel mij dan maar eens wat u onder liefde verstaat."

- "De liefde valt niet uit te leggen. Waar ze vandaan komt, weet je niet, maar als ze je eenmaal te pakken heeft, kun je geen kant meer op."

- "Maar als liefde ook veel kapotmaakt en je doodongelukig achterlaat..."

- "*Arrête!* Óns maakt de liefde gelukkig. Ja, liefde misleidt, omdat ze magnifiek én triest tegelijk is. Zelfs verloren liefde kan proeven als honing op je tong."

- "Zonder de vreugde en de pijn van de liefde heb je dus voor niets geleefd?"

- "Natuurlijk! Kijk naar mij. Iedere keer geloof ik er weer in. Jij bent de eerste, de laatste. Voor jou was er niets. Jij was het

die aan mij ontbrak. *Ça sert à ça, l'amour...* Er is nog zoveel te zien en te fotograferen."

Florette deelt de passies van Jacques: reizen, party's. Bij André Dubonnet, cognacmagnaat, in Antibes aan de Riviera ontmoeten ze in 1953 een Amerikaanse politicus met grote ambities: John F. Kennedy.

Ze zullen ook naar de Verenigde Staten gaan.

- "150 albums vol 14.500 foto's met aantekeningen. Wie kijkt daarnaar om als je er zelf niet meer over kunt vertellen? Waarom exposeer of publiceer je ze niet?"

- "Florette, luister. Ik ben noch een Brassai, Cartier-Bresson noch een Atget. Vergeleken met hun professionaliteit ben ik een amateur."

De fotografie is een eeuw oud. Geaccepteerd als kunstvorm, maar de definitieve geschiedenis ervan is nog lang niet geschreven. Wie kent Jacques Henri Lartigue in 1962? Vrijwel niemand behalve Charles Rado die in New York een fotoagentschap heeft en zijn vroege foto's ontdekt. Wat later toont een man zijn fotoalbums. Het is Jacques. Hij spreekt Franglais, Engels met een charmant Frans accent, net als Maurice Chevalier, de Franse zanger die in Amerikaanse films speelt, en waarvan Amerikanen een warm gevoel krijgen.

Rado - enthousiast - belt John Szarkowski, 's werelds eerste fotografie-conservator van het Museum of Modern Art (MoMA). Portretfotograaf Richard Avedon looft de verloren zoon van de fotografie. Lartigue geeft de vroege

20ste eeuw een gezicht. Hij zet het beslissende moment van een dagelijkse gebeurtenis naar zijn hand en stijgt zo uit boven amateurisme.

Debuteren als fotograaf op je 67ste in het MoMA, waarom niet?

Een rechtvaardig man, de Amerikaanse president John F. Kennedy is doodgeschoten. Wie het niet gelooft, ziet het gebeuren op foto's en filmbeelden en dan sterft hij nog eens zolang je netvlies het verdragen kan. *Life magazine* publiceert eind 1963 een uitgebreide herdenkingsreportage. Verder staat er een dubbelpagina met foto's van Lartigue in het veel gekochte nummer.

De jonge fotograaf die niet ouder wilde worden is in één klap wereldberoemd. (C)

Verantwoording

Citaten van Jacques Henri Lartigue en toepasselijk geachte parafrases uit verhalen van Marcel Proust en Louis-Ferdinand Céline, chansonteksten van Michel Sardou, Michel Fugain, Edith Piaf, Joe Dassin, Michel Delpech en poëzie van W.H. Auden.

'De liefde valt niet uit te leggen. Waar ze vandaan komt, weet je niet, maar als ze je eenmaal te pakken heeft, kun je geen kant meer op'